3. Hadis ve Sünnetin Anlaşılmasında Farklı Disiplinlerden Faydalanma

Daha önce de belirttiğimiz gibi, dirayetü'l-hadis ilminin başlıca kaynakları Kur'an, sünnet, siyer ve fıkıh ilmidir. Hadislerin anlaşılmasında etkili olan siyer ilminin konumu kesinlikle göz ardı edilmemelidir. Çünkü Peygamber Efendimizin sîreti, yani kişiliği ve yaşayışı sünneti açıklar, sünnet de Kur'an'ı açıklar. İmâm-ı Âzam Ebu Hanîfe'nin şu sözü bu açıdan anlamlıdır: "Eğer sünnet olmasaydı, hiçbirimiz Kur'an'ı anlamazdık!"

Öte yandan hadis, fıkıh ve lügat âlimi Hattâbî (ö. 388/998), "Hadis temeldir, fıkıh ise bu temel üzerine kurulan binadır. Temeli olmayan bina yıkılır, üzerine bina yapılmayan temel de bozulur." derken hadis-fıkıh ilişkisine dikkat çekmiştir.

ARAŞTIRALIM

"Ümmetime zorluk vermeyeceğimi bilsem her namazla beraber dişlerini temizlemelerini emrederdim."

(Buhârî, Cuma, 7; Müslim, Tahâre, 42.)

Hadisleri anlamada farklı disiplinlerden yararlanmanın önemine dikkat çekerek bu hadisi ağız ve diş sağlığı bakımından nasıl yorumlayabiliriz? Araştırınız.

Sünnet ve hadisin anlaşılmasında tefsir, kelam, fıkıh, siyer, tasavvuf/ahlak gibi ilim dalları yanında; eğitim, iktisat, siyaset, tarih, coğrafya, antropoloji, sosyoloji ve psikoloji, tıp, hukuk, matematik, jeoloji, astronomi gibi çağdaş disiplinlerden de yararlanmak gerekir.

LİSTELEYELİM

Hadis ve sünnetin anlaşılmasında hangi disiplinlerden faydalanılır? Listeleyiniz.

Hadisleri yorumlarken yanlışları en aza indirebilmek için tarihsel tecrübeden ve farklı disiplinlerden beslenen hadis şerhleri kesinlikle ihmal edilmemelidir. Hicri dördüncü asırdan itibaren hadis şârihleri, hadislerin nasıl anlaşılıp yorumlanması gerektiğini göstererek zengin bir şerh edebiyatı ortaya koymuşlardır.

Sonuç itibariyle sünnet ve hadisin anlaşılmasında farklı disiplinlerden faydalanmak, geniş bir ufuk ve bakış açısı kazandırır; ayrıca ilim ve medeniyet yolunda ciddi mesafe alınmasını sağlar. Bu yöntemin izlenmesi hâlinde sünnet ve hadisin, geçmişte kalmış bir tarih değil, aksine bireysel ve toplumsal hayatı düzenleyen evrensel değerler taşıdığı görülür.

TARTIŞALIM

Abdullah b. Âmir şöyle anlatır: "Bir gün Resulullah evimizde otururken annem, (bana) 'Yanıma gel. Bak sana ne vereceğim!' diyerek beni çağırdı. Bunun üzerine Resulullah, *'Çocuğa ne vereceksin?'* diye sordu. Annem, 'Ona hurma vereceğim' deyince, Hz. Peygamber şöyle buyurdu:

"Dikkat et! 'Eğer çocuğa bir şey vermeseydin, bu söz (amel defterine) bir yalan olarak yazılacaktı."

(Ebu Dâvûd, Edeb, 80.)

Yukarıdaki hadisi, çocuk eğitiminde dikkat edilmesi gereken ilkeler ışığında yorumlayınız. Eğitim bilimlerine dair disiplinlerden yararlanarak bu hadis ile ilgili neler söyleyebiliriz? Tartışınız.